

stuð

'støt'

ISLANDSK

Islendingene er kjent for sin strenge puristiske språkpolitikk. De vil helst ha et islandsk ordforråd bygd på egne arveord. Dette prinsippet har sterk folkelig oppslutning, men det kommer selvsagt likevel stadig inn utenlandske ord, nå som til alle tider. Også islendinger går på *krá* (kro) og spiser *pítsa*.

Den sterkeste motoren i islandsk økonomi i første halvdel av 1900-tallet ble faktisk startet av nordmenn. Det var sildeeventyret som varte fra århundreskiftet og fram til 1969, da silda forsvant for godt. Nordmenn kom med nye redskaper og fangstmetoder og slo seg ned i fjordene på nord- og østkysten, blant annet i Siglufjörður og Seyðisfjörður.

Med silda flommet det inn norske ord tilknyttet næringen. Man kunne høre ord som *bassi* 'bas', *snurpa* (av *snurpenot*) og til og med *dampur* 'damp'. Disse orda er helt borte fra språket i dag. Men ett ord har festet røtter, og få er klar over at det kommer fra sildefisket. Det er ordet *stuð* (norsk: *støt*). Før man fikk moderne ekkolodd, brukte man en tynn line med et lodd i enden for å lokalisere silda. Når basen kjente 'støt' i lina, gikk redskaperen i sjøen, og det ble liv i leiren.

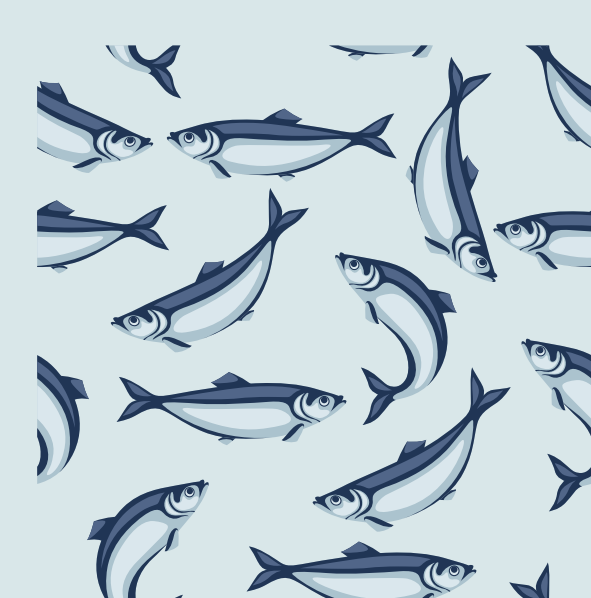
Men det kan likevel ikke være så enkelt som at ordet uten videre er lånt fra norske sildefiskere. Den islandske uttalen er nemlig tydelig påvirket av dansk, med stemt <ð> til slutt, og ikke med norsk <t>. Det skyldes trolig at islendingene har vært mer fortrolige med sin skoledansk enn med norsk, og at det er den danske formen *stød* som har fått overtaket. Så her har vi virkelig å gjøre med nordisk samarbeid!

«Havets sølv» i Siglufjörður i 1962. ©Mats Wibe Lund www.mats.is Brukt med tillatelse.

Stuðmenn var en av Islands mest kjente rockegrupper på 1970–80-tallet. De var alltid *í stuði*.

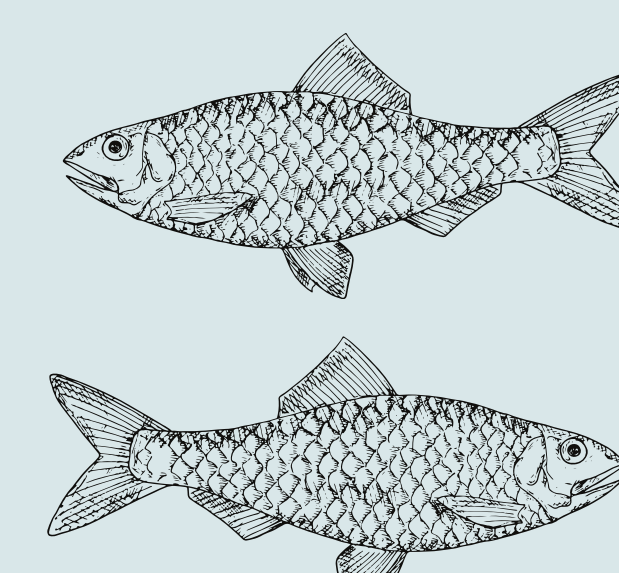

Den eldste kjente forekomsten av ordet *stuð* fra islandsk skrift er fra 1936: *Það er helvitis stuð fyrir hann að vera einn* 'Det er et helvetes slag for ham å være alene' (Guðmundur Daníelsson: *Ilmur daganna*).

Ertu í stuði?

Ordet brukes i dag også om (elektrisk) støt, men har slått igjennom i en mer positiv betydning i uttrykket *að vera í stuði* 'å være i støtet', det vil si å være i godt humør til å jobbe eller feste, være inspirert til handling. Uttrykket har fått stor utbredelse og er helt vanlig i islandsk dagligtale.

Skann eller trykk på QR-koden for å lytte til en fengende låt med Stuðmenn, *Ofboðslega frægur* 'Utrolig berømt'. Du kommer garantert *í stuð*.

Jon Gunnar Jørgensen, Institutt for lingvistiske og nordiske studier, UiO